

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ Й НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

Тетяна Олексіївна АЛЕКСАХІНА

УДК 378.147:33-051]:378.046-021.68:[81'243:005.336.2]:004(043.5)

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОЗВИТКУ
ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ
НА ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НА ЗАСАДАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОГО ПІДХОДУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Реферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Суми – 2026

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка (м. Суми), Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант доктор економічних наук, професор
Кудріна Ольга Юріївна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
проректор з науково-педагогічної (наукової)
роботи

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Осадчий Вячеслав Володимирович
Київський столичний університет імені Бориса
Грінченка, декан факультету економіки та
управління;

доктор педагогічних наук, професор
Гончар Любов Вікторівна,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний
університет», завідувач кафедри управління та
адміністрування;

доктор педагогічних наук, професор
Харченко Інна Іванівна,
Сумський національний аграрний університет,
професор кафедри державно-правових дисциплін
та українознавства

Захист відбудеться «08» травня 2026 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

Із дисертацією можна ознайомитися на сайті <https://sspu.edu.ua/spetsializovana-vchena-rada-d-5505301> та в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої
ради Д 55.053.01**

Ірина ЧИСТЯКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Сучасні глобальні виклики, що мають переважно економічну природу, зумовлюють посилення міждержавної координації: від структурних змін ринків та ланцюгів постачання до стратегічного планування повоєнного відновлення держави. Для України ці виклики набули критичного значення в умовах повномасштабної війни, що актуалізувало потребу у висококваліфікованих фахівцях, здатних ефективно оперувати міжнародними фінансовими інструментами, політиками донорів, реалізовувати інвестиційні моделі відновлення й розвитку, а також здійснювати складну проектну звітність для взаємодії України з іноземними урядами, фінансовими інституціями та бізнесом. У цих умовах особливої ваги набуває підготовка майбутніх магістрів з економіки до роботи як на національному, так і на міжнародному ринку праці для успішного відновлення нашої країни. Надзвичайно важливими стають навички професійної комунікації як українською, так і іноземними мовами для роботи з міжнародними організаціями з грантового фінансування на різні проектні пропозиції та їх бюджетне обґрунтування. Отже, іншомовна компетентність майбутнього магістра з економіки постає як професійно-інструментальний ресурс, що забезпечує його академічну мобільність, залученість до міжнародних інвестиційних програм та ефективну взаємодію з інвесторами й донорами, а її формування і розвиток є проблемним фокусом для різних суспільних інституцій.

Нормативне підґрунтя для вирішення проблеми розвитку іншомовної компетентності магістрів з економіки визначається державною політикою в Україні. Закон України «Про вищу освіту» (2014) задає освітні стандарти як базовий інструмент фіксації компетентностей і результатів навчання, які увідповіднені до дескрипторів Національної рамки кваліфікацій. Згідно зі Стандартом вищої освіти за спеціальністю «Економіка» на другому (магістерському) рівні (2021), «здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою» є обов'язковим складником результатів професійної підготовки магістрів з економіки.

Особливої актуальності досліджувана проблема набуває у світлі ухвалення Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» (2024). Цей нормативний документ не лише закріплює статус англійської як мови міжнародного спілкування, а й регламентує обов'язкову орієнтацію освітніх стандартів на загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR), а також на впровадженні інноваційних цифрових ресурсів у процес мовної підготовки фахівців.

Державні стратегічні документи, зокрема Постанова КМУ «Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року» (2021) наголошують на необхідності інтернаціоналізації української економіки, зростання інвестиційної привабливості регіонів та інтеграції України в європейські ринки. Реалізація цих стратегічних цілей пов'язана з якістю, яка безпосередньо залежить від якості підготовки магістрів з економіки, спроможних здійснювати професійну діяльність у міжнародному середовищі. Це

формує об'єктивний запит на формування високого рівня іншомовної компетентності економістів як ключового чинника їхньої конкурентоспроможності в умовах міждержавної взаємодії.

Теоретико-методичний фундамент професійної підготовки майбутніх фахівців з економіки становить вагомий значний доробок у галузі професійної освіти. У сучасних наукових розвідках домінує акцент на компетентнісній парадигмі економічної освіти, практичній орієнтованості навчання, розвитку здатності до стратегічного аналізу та прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності (В. Fleisher, М. Hashimoto, В. Weinberg, Л. Гончар, О. Кудріна, В. Різник, О. Семенов та ін.). Окремий напрям досліджень присвячений іншомовній підготовці майбутніх фахівців економічного профілю. Науковцями обґрунтовано специфіку формування професійної іншомовної компетентності, розвиток навичок ділового та академічного спілкування, змістове наповнення спеціальних фахових курсів та інтеграцію комунікативних практик в освітній процес (L. Beshaj; P. Magda, O. Synekop; M. Zaçellari, I. Харченко та ін.)

У світовому науковому дискурсі дослідницькі ідеї вивчення другої мови як іноземної концептуалізовано крізь призму ESP-підходу (англійська для спеціальних цілей), дискурсивної й жанрової орієнтації навчання, що передбачає вивчення іноземної мови як інструменту доступу до фахового знання і професійних практик у галузі економіки (Т. Dudley-Evans, М. St John, Н. Basturkmen та ін.).

Значний масив наукових праць присвячено цифровізації підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема в аспекті вивчення іноземних мов: дослідники характеризують цифрове освітнє середовище та його функції, електронні ресурси та їх використання у професійній підготовці, змішані формати навчання, а також інструментарій онлайн-комунікації та моніторингу навчального прогресу (М. Levy; А. Chalak, С. Mair; М. Kyambade, R. Kisseka, А. Namatovu, В. Осадчий, О. Семеніхіна, Н. Теличко та ін.). Науковці наголошують на тому, що цифрові засоби змінюють не лише формат навчання, а й педагогічний підхід до професійної підготовки, механізми зворотного зв'язку та можливості персоналізації освітнього процесу.

Водночас узагальнення результатів наукових досліджень засвідчує, що в сучасній вищій школі зберігається тенденція до фрагментарного використання цифрових сервісів: окремі інструменти залучаються епізодично й не формують цілісної системи розвитку іншомовної компетентності. Крім того, процедури оцінювання здебільшого обмежуються репродуктивними вміннями, натомість поза увагою залишаються продуктивні, професійно значущі види мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців з економіки.

Зазначене зумовлює низку взаємопов'язаних *суперечностей*.

На соціальному рівні простежується наявна суперечність між запитом держави на підготовку магістрів з економіки, здатних до безпосередньої участі в міжнародних програмах відновлення країни, підготовки грантових заявок, роботи з іншомовними аналітичними звітами і фахової комунікації з інвесторами, та відсутністю у багатьох ЗВО України чітко визначених і ресурсно

забезпечених механізмів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки як необхідного інструмента їхньої професійної міжнародної діяльності.

На методологічному рівні наявна суперечність між компетентнісною рамкою стандартів вищої освіти і орієнтацією нормативної бази підготовки магістрів з економіки на рівневі описи їх іншомовної компетентності за CEFR, з одного боку, та домінуванням у практиках іншомовної підготовки знаннєво-репродуктивної логіки викладання, де комунікативні та дискурсивні вміння для професійних ситуацій формуються у здобувачів освіти нерівномірно, з іншого. Така розбіжність фактично «розмиває» вимірювані результати іншомовної підготовки майбутніх фахівців і робить їх слабо співставними з реальними потребами професії економіста.

На психолого-педагогічному рівні актуалізується психолого-педагогічна суперечність між потребою у високому рівні автономії майбутніх магістрів з економіки, їх здатності до саморегуляції, стійкої мотивації і професійної іншомовної взаємодії в умовах криз та недостатньою педагогічною підтримкою, яка б забезпечувала розвиток іншомовної компетентності засобами інформаційно-цифрового підходу та цифрових каналів комунікації.

На методичному рівні виявлено суперечність між значним дидактичним потенціалом інформаційно-цифрового підходу в іншомовній підготовці економістів та браком цілісних і ефективних науково обґрунтованих та експериментально перевірених педагогічних систем розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів, їх дидактичного супроводу в умовах реалізації освітніх програм магістерського рівня підготовки фахівців за спеціальністю «Економіка».

Отже, соціальне значення проблеми та необхідність розв'язання виявлених зазначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційної роботи *«Теорія і практика розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка як складова комплексної науково-дослідної теми «Професійне становлення фахівця в умовах цифрового освітнього середовища» (номер державної реєстрації №0125U000329).

Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол № 2 від 29 вересня 2025 р.).

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти в закладах вищої освіти в Україні.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічна система розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу.

Мета дослідження полягає у розробленні, теоретичному обґрунтуванні та перевірці ефективності організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу.

Відповідно до мети сформульовані такі **завдання** дослідження.

1) проаналізувати стан наукової розробленості проблеми іншомовної підготовки фахівців з економіки на другому (магістерському) рівні вищої освіти в Україні;

2) схарактеризувати нормативні вимоги до іншомовної підготовки фахівців з економіки на другому (магістерському) рівні вищої освіти та поширені практики цифровізації такої підготовки;

3) уточнити сутність і структуру іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки;

4) обґрунтувати доцільність інформаційно-цифрового підходу як провідного серед методологічних підходів до іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки;

5) теоретично розробити та обґрунтувати модель організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу;

6) виявити та науково обґрунтувати організаційні й педагогічні умови розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу;

7) модернізувати зміст та довести доцільність використання комунікативних, діяльнісних та інноваційних методів навчання при залученні різноманітних цифрових засобів;

8) розробити діагностувальну систему визначення рівнів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки;

9) експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу

Провідна ідея дослідження полягає в тому, що розвиток іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки має здійснюватися не як автономний мовний курс, а як цілісна професійно орієнтована система, інтегрована у фахову підготовку і побудована на засадах інформаційно-цифрового підходу. У межах такої системи іноземна мова розглядається як функційний інструмент виконання типових професійних завдань в контексті міжнародної взаємодії: критичного аналізу іншомовних аналітичних матеріалів, розроблення грантових заявок і проєктних пропозицій, презентації управлінських рішень, здійснення професійної комунікації.

Центральним механізмом розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів визначено інтеграцію змісту економічної спеціалізації, іншомовних комунікативних практик та цифрових технологій. Це забезпечує оперування автентичними професійними жанрами (аналітичними звітами, пропозиціями для

інвесторів тощо), моделювання реальних комунікативних ситуацій, індивідуалізацію освітніх траєкторій і прозоре оцінювання результатів на основі цифрових даних.

Концепція дослідження ґрунтується на розумінні іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки як інтегративної особистісної якості та професійного інструментарію, що формується системно, в єдності з фаховою підготовкою та підсилюється засобами інформаційно-цифрового підходу. Таке сприйняття визначає логіку дослідження та обумовлює вимірюваність результатів навчання і способів їх досягнення.

На *методологічному рівні* концепція базується на компетентнісній парадигмі вищої освіти та дескрипторах CEFR, що дозволяє проєктувати очікувані результати як здатність до автономного функціонування випускника в іншомовному професійному середовищі.

Концепція дослідження поєднує системний підхід (як вимогу цілісності й керованості розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки) з діяльнісною (як орієнтацію на виконання реальних завдань економіста) та особистісно орієнтованою парадигмами навчання, де автономія і саморегуляція є цілеспрямовано сформованими результатами професійної підготовки. Інформаційно-цифровий підхід у цій концепції виступає не «каналом доставки» матеріалу, а базисом для професійної взаємодії, індивідуалізації освітніх траєкторій і моніторингу навчальних досягнень.

На *теоретичному рівні* концепція реалізує положення лінгводидактики щодо іншомовної професійної підготовки магістрів з економіки для спеціальних та академічних цілей (ESP/EAP), де мовні вміння розвиваються через роботу з різними типами документів та дискурсивними практиками економіста.

Зміст підготовки структурується навколо типових комунікативних ситуацій і продуктів професійної діяльності: аналітичне читання звітів, критичне узагальнення даних, підготовка проєктних пропозицій і грантових заявок, усні презентації економічних рішень, професійне листування, переговорні сценарії.

Теоретична рамка дослідницької концепції також передбачає, що розвиток іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки є поетапним: від опанування мовних (термінологічно-граматичних) ресурсів до здатності створювати складні дискурсивні продукти в автентичних професійних умовах, з переходом від навчального завдання до професійної дії.

На *практичному рівні* концепція дослідження конкретизується як організаційно-педагогічна система розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, у якій поєднуються: змістові модулі, орієнтовані на економічні теми й жанри; цифрові засоби для доступу до автентичних матеріалів та організації співпраці; педагогічний супровід, спрямований на поетапність навчання і самостійну діяльність здобувача освіти; систему оцінювання, яка пріоритезує продуктивні види діяльності результати (тексти, презентації, переговорні дії) та використовує критерії, узгоджені з очікуваними рівнями розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. Діагностувальний складник розглядається як безперервний процес:

вхідне вимірювання визначає стартові можливості здобувачів освіти, формувальне оцінювання керує прогресом, підсумкове – підтверджує досягнення результатів і дає підстави для висновків про ефективність організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу.

У цілому концепція вибудовує цілісну логіку дослідження задає єдину логіку: соціальний запит на економістів міжнародного рівня трансформується в чіткий освітній результат – високий рівень їх іншомовної компетентності; цей результат операціоналізується через систему професійних завдань; реалізація забезпечується інформаційно-цифровим підходом, а доказовість досягнутих змін підтримується валідним діагностувальним інструментарієм і прозорими критеріями оцінювання.

Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження:**

теоретичні, аналіз законодавчих і нормативних джерел – для визначення державних вимог до іншомовної підготовки здобувачів освіти та її результатів на магістерському рівні; аналіз і синтез наукових праць – для узагальнення підходів до професійної підготовки економістів, іншомовної підготовки фахівця та її цифровізації; порівняльно-педагогічний аналіз – для зіставлення вітчизняних і зарубіжних практик розвитку іншомовної компетентності здобувачів освіти; абстрагування й конкретизація – для уточнення поняттєвого апарату, виділення структурних компонентів іншомовної компетентності; моделювання та педагогічне проектування – для побудови організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності на засадах інформаційно-цифрового підходу, визначення її цілей, змісту, форм, засобів та організаційної і педагогічної підтримки; систематизація й узагальнення – для формулювання принципів реалізації системи та логіки її діагностичного супроводу;

емпіричні, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) – для перевірки результативності розробленої системи та простеження динаміки розвитку показників; педагогічне тестування і виконання стандартизованих мовленнєвих завдань – для вимірювання рівня розвитку окремих компонентів іншомовної компетентності через продуктивні види діяльності; анкетування і самооцінювання – для виявлення особливостей рефлексії, саморегуляції та суб'єктивної оцінки власного прогресу від здобувачів освіти; аналіз продуктів діяльності (письмові тексти, проєктні матеріали, презентації) – для оцінювання здатності створювати професійно релевантні тексти й дотримуватися жанрових норм; спостереження за виконанням завдань у цифровому середовищі – для фіксації типових труднощів і стратегій іншомовної взаємодії; експертне оцінювання – для підвищення об'єктивності оцінки складних мовленнєвих продуктів і узгодження критеріїв оцінювання;

статистичні, описова статистика (середнє, стандартне відхилення, мінімум–максимум) – для первинного опису розподілів і контролю якості даних; перевірка стартового зіставлення контрольних та експериментальних груп за

показниками «до» – для обґрунтування коректності порівнянь; t-критерій для зв'язаних вибірок – для аналізу змін у межах кожної групи між вимірами «до» і «після»; стандартизована середня зміна (Cohen's d_z) – для інтерпретації практичної виразності змін у зв'язаних вимірах; ANCOVA (аналіз коваріації) – для зіставлення результатів «після» між групами з контролем стартового рівня «до»; ефект η^2 – для оцінювання величини ефекту в моделях ANCOVA; ефект Cohen's d – для оцінювання розміру ефекту при міжгрупових порівняннях; корекція множинних порівнянь (за процедурою Holm) – для зменшення ризику хибнопозитивних висновків при аналізі дев'яти показників.

Для підготовки й первинної обробки емпіричних даних, контролю коректності введення та розрахунку описових характеристик використано Microsoft Excel, а для статистичного аналізу (перевірки гіпотез і моделей) – IBM SPSS Statistics; корекцію p-значень за процедурою Holm виконано в середовищі Excel.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

- розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічну систему розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу, яка інтегрує цілі й результати іншомовної підготовки з професійними завданнями економіста, а також задає узгодженість змісту, цифрових засобів, форм взаємодії та оцінювання;

- обґрунтовано теоретичні основи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, що охоплюють: уточнення її сутності та структури (компонентного складу, змістових акцентів і рівневих проявів у продуктивних видах мовленнєвої діяльності); концепцію її розвитку, яка задає логіку поетапного переходу від опанування мовних ресурсів і професійної термінології до стійкого виконання іншомовних комунікативних дій у жанрах економічної сфери; моделью організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу;

- визначено практичні засади розвитку іншомовної компетентності магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу, які включають: організаційні та педагогічні умови такого розвитку, модернізацію змісту іншомовної підготовки через включення автентичних професійних завдань; використання комунікативних і діяльнісних методів навчання в цифровому освітньому середовищі; поєднання аудиторної та позааудиторної діяльності з мобільними додатками, мультимедійними матеріалами та інструментами штучного інтелекту для підтримки індивідуальної траєкторії, організації взаємодії, формувального зворотного зв'язку та рефлексії здобувачів освіти, без підміни їхньої діяльності готовими розв'язками;

- уточнено сутність іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки та представлено її структуру в єдності шести компонентів;

- розроблено діагностувальну систему оцінювання рівнів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки у складі критеріїв,

показників і рівневої інтерпретації результатів, що орієнтовані на продуктивні види мовлення та професійно значущі мовленнєві продукти;

– *подальшого розвитку* набули теоретичні підходи до цифровізації іншомовної підготовки економістів через перехід від фрагментарного використання цифрових сервісів до системного поєднання цифрових каналів комунікації і формувального оцінювання та аналітики прогресу;

– *розширено уявлення* про умови й механізми педагогічної підтримки автономії та саморегуляції здобувачів освіти у процесі виконання професійно орієнтованих завдань у цифровому середовищі.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути безпосередньо використані для модернізації іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки у закладах вищої освіти України, а саме: монографічний опис розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки («Іншомовна компетентність та її розвиток на засадах інформаційно-цифрового підходу у процесі підготовки магістрів з економіки»), навчально-методичний супровід іншомовної підготовки (навчальний посібник «*Англійська мова*», робочий зошит до проведення практичних занять у 2-х частинах, методичні інструкції для практичних занять «Foreign language» (to the textbook «Speakout pre-intermediate»), збірник тестових завдань тощо) для ОПІ підготовки фахівців за спеціальністю «Економіка», авторський курс («Іноземна мова професійного спрямування» для майбутніх магістрів з економіки) та ін.), діагностувальна система з апробованими методиками кількісної оцінки розвитку складових іншомовної компетентності для визначення рівнів її розвитку у майбутніх магістрів з економіки та фіксації динаміки змін. Діагностувальний інструментарій і критерії оцінювання, розроблені в ході дослідження (критерії - лексико-граматичний, мовленнєвий, функціональний, антропосоціальний, риторичний та інтроспективний; показники – граматична правильність, термінологічна точність; здатність організовувати діалог; знання культурних норм; адаптація мовлення до ситуації; вміння добирати засоби відповідно до професійних завдань; зв'язність тексту; дотримання жанрових норм; самоаналіз власних мовних дій) можуть бути використані для вхідного, поточного й підсумкового контролю при визначенні рівнів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, а також для моніторингу якості іншомовної підготовки здобувачів освіти на рівні кафедри, факультету чи освітньої програми.

Практичні напрацювання, одержані в ході дослідження, можуть бути використані для проектування та оновлення освітніх компонентів іншомовної підготовки економістів, зокрема у процесі визначення цілей і результатів навчання, відбору змісту на основі автентичних професійних жанрів та конструювання завдань, що моделюють реальні комунікативні ситуації міжнародної взаємодії.

Розроблена організаційно-педагогічна система розвитку іншомовної компетентності магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу може бути впроваджена в освітній процес ЗВО як цілісна модель, що

поєднує комунікативні й діяльнісні методи навчання з ресурсами цифрового освітнього середовища. Вона придатна для практичного використання викладачами в умовах організації змішаного навчання, індивідуалізації освітніх траєкторій і формувального оцінювання, а також для підвищення ефективності самостійної роботи здобувачів освіти завдяки залученню мобільних застосунків, мультимедійних матеріалів та інструментів штучного інтелекту як засобів підтримки, тренування і рефлексії.

Одержані результати доцільно застосовувати у системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, під час підготовки навчально-методичних матеріалів, розроблення освітніх програм, рекомендацій для викладачів і створення цифрових навчальних ресурсів, орієнтованих на професійні потреби майбутніх магістрів з економіки, а також у системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Результати дослідження впроваджено в практику ЗВО, серед яких: Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (довідка № 781101-14 від 10.03.2026), Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка (довідка № 10-н від 06.02.2026), Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06-04 від 19.01.2026), Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (довідка № 2786/1 від 18.12.2025), Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди (довідка № 01/10-65 від 27.01.2026), Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (довідка № 40/01 від 19.01.2026), Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка (довідка № 366/01-51/02 від 22.01.2026), Університет Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 1837 від 31.12.2025).

Особистий внесок здобувача в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає в: уточненні методів дослідження та зборі емпіричних даних для розвідки [2; 3; 4], доборі завдань економічного спрямування, фінальному редагуванні та підготовці до друку [5], постановці проблеми, викладі основних результатів [6; 7; 30], практичному описі методів формування іншомовної компетентності майбутніх магістрів в умовах інформаційно-цифрового підходу та остаточному редагуванні роботи [10], обґрунтуванні і доборі автентичних матеріалів і цифрових технологій для розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки [11], доборі прикладів для розвитку діалогічного мовлення у студентів нелінгвістичних спеціальностей на заняттях з іноземної мови [12], аргументуванні доцільності використання інформаційно-комунікаційних технологій в евристичному навчанні іноземних мов [13], обґрунтуванні моделі «Task-based learning» як інструменту розвитку іншомовної підготовки у вищій школі [21], поданні ідеї та редагуванні методичних матеріалів [23; 24; 25; 27], описі когнітивно-прагматичних характеристик мовленнєвого акту вибачення в розвитку іншомовної компетентності здобувачів освіти [31].

Апробація результатів дослідження. Основні положення й висновки роботи обговорювалися й отримали позитивну оцінку на засіданнях кафедри інформатики (2024-2025 рр.), розширеному засіданні кафедр інформатики і бізнес-економіки (2025) та Наукової лабораторії «Використання ІТ в освіті» (2025 р.) Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Основні положення дисертації представлено в доповідях та панельних дискусіях наукових, науково-практичних і науково-методичних заходах різних рівнів, зокрема,

міжнародних: «Science, Trends and Perspectives» (Edmonton, Canada, 2020), «Global Challenges and Interdisciplinary Solutions: Science, Education, and Society in an Era of Change» (Stanford, USA, 2025), «Reimagining the Future: Collaborative Solutions for Global Problems» (Dnipro, Ukraine, 2025), «Modern Movement of Science» (Dnipro, Ukraine, 2025), «Вплив глобалізації на розвиток науки, освіти та суспільства: міжгалузеві перспективи» (Ізмаїл, Україна, 2025), «Наука, освіта і суспільство в умовах змін: виклики та інновації» (Кременчук, Україна, 2025), «Інформаційні технології і автоматизація» (Одеса, Україна, 2025), «Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід (Харків, Україна, 2025);

усеукраїнській науковій конференції «Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства» (Суми, Україна, 2023).

Кандидатська дисертація на тему «Парадигматика фразеологічних одиниць із компонентом «назва квітки» у різносистемних мовах» (спеціальність 10.02.15 Загальне мовознавство, Київський національний лінгвістичний університет, Д 26.054.04) захищена у 2017 році. Матеріали кандидатської дисертації у тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційної роботи висвітлено в 38 публікаціях (із них 22 – одноосібні): 1 монографія, 16 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у закордонних наукових виданнях, з яких 3 індексується міжнародними наукометричними базами Web of Science / Scopus, 1 навчальний посібник, 16 матеріалів апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (365 найменувань, з них 243 – іноземною мовою), 17 додатків на 42 сторінках. Робота містить 15 таблиць і 24 рисунки.

Загальний обсяг дисертації становить 492 сторінки, із них основного тексту – 368 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, визначено науковий апарат, представлено концепцію дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів, подано інформацію про структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «Іншомовна підготовка майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні в Україні» проаналізовано стан розробленості проблеми дослідження, уточнено чинні нормативно-правові засади іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки та схарактеризовано цифрове освітнє середовище ЗВО як основу для розвитку їх іншомовної компетентності.

Для викладу основних ідей і положень дослідження було уточнено основні поняття, що є засадничими, і створили основу для теоретичного аналізу й емпіричних узагальнень виявленої проблеми.

У межах теоретичного аналізу обґрунтовано, що іншомовна підготовка у вищій школі України має розглядатися як невід’ємна складова професійної підготовки фахівця, спрямована на формування іншомовної комунікативної компетентності для результативного спілкування в академічному та професійному середовищі. Обґрунтовано, що іншомовна підготовка фахівця визначається як система навчально-практичних дій, у межах яких іноземна мова опановується як інструмент професійної, академічної та міжкультурної комунікації для забезпечення мобільності й конкурентоспроможності випускника освітньої програми. Такий підхід дозволив відійти від вузькодисциплінарного трактування іншомовної підготовки та інтерпретувати її як системно організовану діяльність, детерміновану цілями освітньої програми та реальними комунікативними практиками майбутнього економіста.

Уточнено категорійний статус поняття «майбутні магістри з економіки» як здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «економіка», професійна діяльність яких інтегрує аналітичні, управлінські, прогностні та дослідницькі функції, а також готовність до комунікації в міжнародному контексті.

На основі узагальнення положень національних і міжнародних класифікацій і актів конкретизовано професійний профіль економіста як фахівця, що працює зі складними масивами інформації та здійснює дослідницьку, аналітичну діяльність переважно на основі автентичних іншомовних джерел. За таких умов іншомовна підготовка майбутніх економістів набуває професійно-інструментального статусу, забезпечуючи готовність до професійної самореалізації.

За результатами аналізу нормативної бази доведено, що іншомовна підготовка майбутніх магістрів з економіки ґрунтується на державних документах (закони України у сфері освіти і вищої освіти, Національна рамка кваліфікацій, Стандарт вищої освіти) та міжнародних дескрипторах (передусім CEFR - Common European Framework of Reference for Languages або Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти).

Нормативно встановлено що кваліфікаційні дескриптори другого рівня вищої освіти передбачають іншомовну комунікацію у професійній та дослідницькій діяльності, включно з презентацією результатів і міжкультурною взаємодією, не просто володіння термінологією, а здатність до реалізації складних комунікативних стратегій: фахового аналізу джерел, підготовки

аналітичної звітності, презентації результатів досліджень з фаху у міжнародному науково-практичному просторі.

Водночас на основі аналізу освітніх програм підготовки магістрів з економіки виявлено кілька «напружень» між задекларованими вимогами нормативної бази та реальною практикою реалізації освітніх програм: формальний підхід до фіксації результатів іншомовної підготовки без дієвих механізмів їх верифікації; домінування традиційних рецептивних видів мовленнєвої діяльності (читання, переклад) над продуктивними (академічне письмо, аналітичне коментування іншомовних джерел, комунікація у міждисциплінарних командах). Це створює ризик зниження валідності оцінювання та, як наслідок, обмежує академічну й професійну мобільність випускників.

Порівняльний аналіз вітчизняного та закордонного досвіду дозволив узагальнити провідні тенденції та обмеження наявних моделей їх реалізації. Констатувати переваги інтегрованих підходів (CLIL, EMI, різновиди ESP/EAP), поширених у країнах ЄС.

Доведено, що іноземна мова функціонує як засіб опанування фахового контенту (CLIL, EMI, різновиди ESP/EAP), а мовленнєва практика розширюється через включення у зміст підготовки завдань академічної комунікації та роботу з автентичними матеріалами. З'ясовано, що у вітчизняній освітній практиці переважають традиційні курси з елементами професійної орієнтації. Попри забезпечення базового рівня іншомовної підготовки, їх потенціал щодо розвитку академічного письма у здобувачів освіти є обмеженим.

Систематизовано підходи до характеристики цифрового освітнього середовища ЗВО. Теоретично обґрунтовано його як цілісну екосистему інфраструктурної й організаційно-методичної основи сучасної іншомовної підготовки. Узагальнено, що у науковій літературі цифрове освітнє середовище трактують як інтегрований комплекс цифрових технологій, інструментів, сервісів і організаційно-методичних практик, інтегрованих у структуру освітнього процесу, що забезпечує відкритість, мобільність і персоналізацію в навчанні. Такий підхід до визначення цифрового освітнього середовища ЗВО дозволяє його розглядати не як сукупність окремих «додатків», а як цілісну інфраструктуру, що підтримує безперервність іншомовної практики, гнучке поєднання аудиторної й позааудиторної роботи верифікацію результатів навчання через накопичення доказів досягнень.

У межах аналізу досліджень про цифрові рішення для іншомовної освіти виокремлено ключові положення, що визначають специфіку підготовки магістрів з економіки: (1) цифрове освітнє середовище посилює автономність здобувача освіти завдяки доступу до ресурсів, інструментів для співпраці та можливості працювати з автентичним контентом у темпі, який відповідає індивідуальній освітній траєкторії; (2) цифрові інструменти спрощують інтеграцію професійно орієнтованих завдань (робота з даними, кейсами, аналітичними жанрами) у процес іншомовної практики, що максимально наближує навчання до реалій майбутньої професійної діяльності; (3) цифрове

середовище створює передумови для більш прозорого оцінювання, оскільки підтримує накопичення цифрового портфоліо продуктів діяльності здобувача освіти, фіксацію прогресу, а також використання застосування стандартизованих і змішаних форматів контролю.

Проведений аналіз дав підстави конкретизувати, що для іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки цифрове освітнє середовище має забезпечувати не лише доступ до матеріалів, а й організаційні механізми іншомовної підготовки: спільне планування діяльності, системний зворотний зв'язок, співпрацю у малих групах, включення елементів академічної комунікації (читання наукових текстів, підготовка звітів, презентацій), а також можливості для використання відкритих освітніх ресурсів і міжнародних платформ.

Обґрунтовано принцип цифрової відкритості, що передбачає активне залучення здобувачів освіти до світових електронних бібліотек, баз даних, онлайн-курсів, міжнародних платформ академічної взаємодії та інструментів колаборації.

Таким чином, у першому розділі вирішено перше і друге завдання дослідження.

У другому розділі **«Теоретичні основи розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу»** уточнено сутність і структуру іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, визначено інформаційно-цифровий підхід у системі методологічних підходів до іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки та обґрунтовано модель організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу.

Доведено, що еволюція наукових уявлень про іншомовну освіту від лінгвоцентричних моделей до комунікативної парадигми зумовила зміщення акцентів із засвоєння мовної системи на здатність контекстуально доречного використання мови відповідно до соціального контексту, комунікативних ситуацій і ролей адресата. Зазначено, що такий підхід підтримує діяльнісну природу компетентності та її зв'язок із комунікативною дією, а не репродуктивне відтворення граматичних правил.

Обґрунтовано, що для другого (магістерського) рівня економічної освіти категорію компетентність доцільно операціоналізувати крізь призму вимог EAP/ESP (англійська для академічних і спеціальних цілей) та рівневі описи CEFR, оскільки саме вони створюють методологічну основу для проектування очікуваних результатів іншомовної підготовки та розроблення діагностичних процедур оцінювання результатів. Такий підхід забезпечує узгодження освітніх траєкторій з реальними професійно орієнтованими сценаріями майбутньої професійної діяльності економіста в цифровому середовищі.

На основі термінологічного аналізу уточнено сутність поняття іншомовної компетентності магістра з економіки як інтегративної якості особистості, що виявляється у здатності ефективно здійснювати професійну, академічну та

міжкультурну комунікацію, що спирається на систему лінгвістичних, соціокультурних, дискурсивних, прагматичних, комунікативних і рефлексивних знань, умінь і здатностей, підкріплених стійкою мотивацією до безперервного професійного саморозвитку та вдосконалення фахівця.

Обґрунтовано структуру іншомовної компетентності магістра з економіки, яка охоплює шість взаємопов'язаних компонентів та показано функції кожного компонента іншомовної компетентності та їх взаємне доповнення у типових професійних ситуаціях: лінгвістичний компонент забезпечує точність і діапазон мовних ресурсів; прагматичний – формує граматичну доречність висловлювань, висновків і рекомендацій щодо наміру, адресата, жанру та ситуації; дискурсивний – організує доказову лінію та узгоджує вербальний і візуальний ряди; соціокультурний - гарантує доречність взаємодії у різних бізнес-культурах; комунікативний – керує взаємодією та досягненням домовленостей; рефлексивний – перетворює виявлені прогалини на мікрокроки розвитку з подальшим перенесенням набутих умінь у нові жанри професійної взаємодії. Сукупно ця структура створює підстави для побудови навчальних цілей, показників їх досягнення та валідного оцінювання через автентичні завдання з економічним змістом. Для освітнього процесу це означає можливість проектувати навчальні модулі з іншомовної підготовки та їх оцінювання так, щоб кожний компонент перевірявся у дії, а здобувач освіти послідовно переходив від локальної мовної коректності до аргументованої та відповідальної професійної іншомовної комунікації.

У розділі обґрунтовано інформаційно-цифровий підхід як методологічну основу модернізації іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки. Доведено, що сутність підходу полягає не в додаванні окремих цифрових засобів до традиційних практик іншомовної підготовки, а насамперед у якісній трансформації логіки організації освітнього процесу, де цифрові технології визначають цілі, зміст, засоби та способи досягнення результатів. За такого підходу цифрові інструменти постають механізмами мисленнєвої, комунікативної й організаційної роботи здобувача освіти, забезпечуючи посилення аналітичного виміру підготовки.

Аргументовано, що інформаційно-цифровий підхід спирається на системність і інтегрованість, оскільки цифрові засоби пронизують повний цикл навчальної дії: у центрі перебувають інформаційні процеси як інтелектуальні операції, що змінюють якість іншомовної діяльності та розширюють репертуар професійних жанрів. Це дозволяє посилити не лише мовний, а й аналітичний вимір підготовки, що є природним для здобувачів освіти економічного профілю.

Здійснено концептуальне розмежування інформаційно-цифрового підходу від суміжних понять. Показано, що поняття «комп'ютеризація» відображає технічну готовність, а не методологічну рамку, поняття «інформаційні технології» фіксує інструментарій, тоді як визначальною є логіка застосування інформаційно-цифрового підходу задля досягнення конкретних освітніх результатів; e-learning переважно позначає моделі дистанційного навчання, Натомість інформаційно-цифровий підхід є ширшим, оскільки охоплює і зміст, і

способи діяльності, і архітектуру результатів навчання. Таке розмежування запобігає фрагментарності у використанні цифрових засобів і забезпечує їх узгодженість із жанровими вимогами професійної комунікації та системою оцінювання рівнів іншомовної компетентності.

Аргументовано, що впровадження інформаційно-цифрового підходу змінює характер взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Комунікація перестає бути переважно вертикальною й набуває горизонтальних форм у синхронних та асинхронних каналах. Саме в такому середовищі природно формуються жанрові навички сучасної ділової комунікації (ділове листування, технічні коментарі, короткі усні оновлення, аргументовані відповіді на запитання, узгоджені колективні рішення). Така організаційна логіка максимально наближує освітні дії до реальних комунікативних режимів сучасного професійного середовища економіста.

Концептуальним підсумковим результатом розділу є обґрунтування авторської організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу (рис.1). Доведено, що розроблення організаційно-педагогічної системи зумовлено необхідністю подолання фрагментарності наявних моделей іншомовної підготовки, у яких іноземна мова залишається ізольованою дисципліною.

Концептуальні засади організаційно-педагогічної системи визначено як поєднання нормативного і методологічного підґрунтя, що забезпечує наукову обґрунтованість і практичну доцільність її впровадження. Нормативний вимір враховує вимоги національного законодавства у сфері освіти та вищої освіти, Національної рамки кваліфікацій, а також на орієнтири Концепції розвитку іноземної мови в університетах України та на міжнародні стандарти CEFR, які забезпечують стандартизацію рівнів і підходів до оцінювання. Методологічне підґрунтя системи створює синтез системного та інформаційно-цифрового підходів у поєднанні з компетентнісною й діяльнісною парадигмами. Це уможлиблює поєднання мовних, професійних та комунікативних складників підготовки у цифровому освітньому середовищі.

Структуру авторської системи подано як єдність взаємопов'язаних підсистем: цільової, методологічно-дидактичної, змістово-практичної та контрольної-аналітичної. Цільова підсистема задає стратегічні орієнтири, соціальне замовлення, мету й очікувані результати; методологічно-дидактична – формує каркас, який забезпечує внутрішню узгодженість системи на рівні підходів і принципів навчання; змістово-практична – перетворює цільові орієнтири на конкретні освітні практики через добір змісту, форм, методів і засобів навчання, включно з цифровими ресурсами; контрольної-аналітична – забезпечує оцінювання, моніторинг і корекцію знань і вмінь майбутніх магістрів з економіки, замикаючи функціональний цикл «цілі – зміст – методи – результати» та створюючи передумови для безперервного вдосконалення освітнього процесу в умовах цифрового середовища.

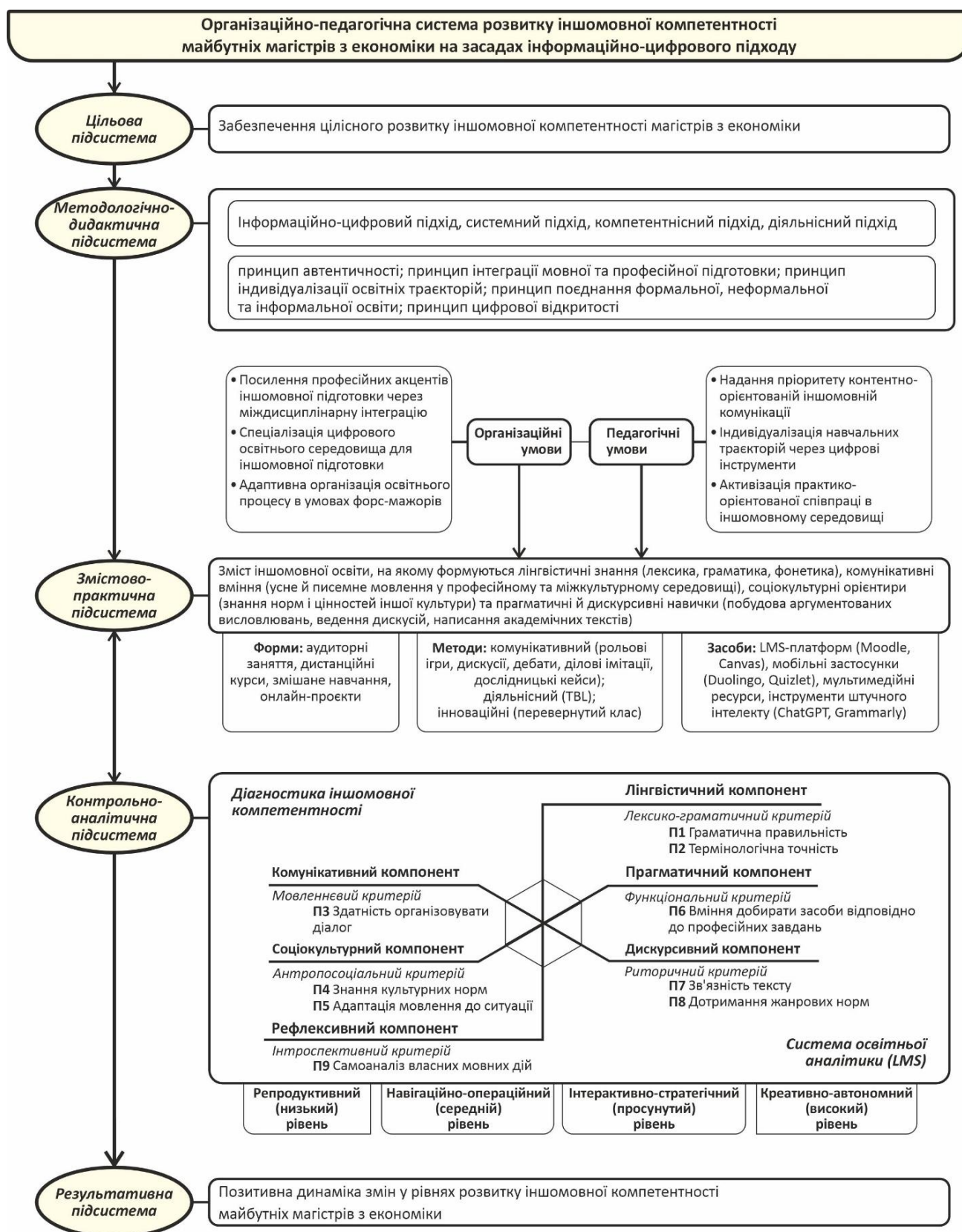

Рис.1. Організаційно-педагогічна система розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу

Доведено, що запропонована структура забезпечує перехід від розбалансованих і фрагментарних практик іншомовної підготовки до їх системної реалізації, за якої де іноземна мова функціонує як стає дієвим інтегрованим інструментом розвитку іншомовної і пов'язаної з нею професійної компетентності майбутнього економіста на другому (магістерському) рівні підготовки.

Обґрунтовано реалістичність упровадження розробленої системи в освітній процес ЗВО України. Чинна нормативно-правова база визначає іншомовну підготовку як обов'язковий компонент вищої освіти і фіксує вимогу володіння іноземною мовою на рівні, достатньому для професійної комунікації та академічної мобільності здобувачів освіти. Упровадження розробленої організаційно-педагогічної системи не потребує створення нових інституційних механізмів, а реалізується у межах чинних освітніх програм підготовки майбутніх магістрів з економіки за умови відповідної модернізації цілей, змісту, цифрових ресурсів і процедур оцінювання результатів навчання.

Отже, у другому розділі подано вирішення третього, четвертого і п'ятого завдань дослідження.

У межах третього розділу **«Практичні основи розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу»** обґрунтовано комплекс організаційних і педагогічних умов розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, окреслено модернізацію змісту та теоретично доведено доцільність використання комунікативних, діяльнісних та інноваційних методів навчання при залученні різноманітних цифрових засобів.

Доведено, що практична реалізація інформаційно-цифрового підходу потребує одночасного забезпечення взаємопов'язаних організаційних і педагогічних умов. Організаційні умови означають інституційні, кадрові та матеріально-технічні передумови, тоді як педагогічні умови перетворюють наявну інфраструктуру на керований освітній вплив, що забезпечує прогнозований розвиток іншомовної компетентності. Такий інтегративний підхід дозволяє розглядати умови як цілісний механізм управління розвитком іншомовної компетентності, а не як паралельні переліки вимог.

Зміст організаційних умов конкретизовано через три взаємопов'язані напрями, що відповідають сучасним викликам економічної освіти: адаптацію до професійних жанрів комунікації, розробку спеціалізованих цифрових контент-рішень та забезпечення стійкості освітнього процесу в кризових умовах.

Першою організаційною умовою визначено *посилення професійних акцентів іншомовної підготовки*. Вона передбачає інтеграцію іншомовної комунікації з професійною діяльністю студентів, що забезпечує сумісність навчального змісту та підвищує мотивацію здобувачів освіти. Ключовим механізмом реалізації цієї умови є налагодження системної співпраці між мовними кафедрами та профільними кафедрами економіки. Це дозволяє

забезпечити релевантність навчального контенту актуальним трендам глобальної економіки та вимогам до рівня іншомовної підготовки (ESP/EAP).

Спеціалізацію цифрового освітнього середовища для іншомовної підготовки як другу організаційну умову інтерпретовано як перехід від універсальних платформ до розгортання профільованого професійно орієнтованого цифрового простору іншомовної підготовки, який містить тематичні глосарії, тексти, симулятори ділових переговорів і ресурси для інформаційно-аналітичної роботи з мовною підтримкою. У такий спосіб цифрове освітнє середовище наближається до реальних умов професійної діяльності економіста і створює практичну основу для перенесення іншомовних знань і вмій майбутніх магістрів з економіки у майбутню професійну діяльність.

Третьою організаційною умовою визначено *адаптивну організацію освітнього процесу в умовах форс-мажорів*. Вона передбачає наперед підготовлені процедури переходу між очним, дистанційним і гібридним форматами, а також використання арсеналу асинхронних завдань та інструментів підтримки іншомовної підготовки здобувачів освіти для збереження її безперервності. Описані в розділі приклади кризових викликів для ЗВО України (блекаути, перебої інтернету, вимушені переміщення) свідчать, що без адаптивності освітній процес стає фрагментарним, а цільові результати – некерованими.

Педагогічні умови розвитку іншомовної компетентності подано як три взаємодоповнювальні впливи, що забезпечують перехід від «вивчення мови» до «використання мови» в комунікативній дії, де іншомовна компетентність формується у процесі опрацювання професійного змісту, виконання аналітичних завдань і командної взаємодії.

Надання пріоритетності контентно-орієнтованій іншомовній комунікації (першу педагогічну умову) розкрито через зсув фокусу на професійно значущі теми і проблемні завдання, у яких мовна правильність і мовні стратегії підпорядковані точності економічного аналізу та переконливості висновків. Такий підхід посилює зв'язок іншомовної підготовки з дослідницькою і професійною діяльністю майбутніх магістрів з економіки та формує готовність до англійської презентації результатів.

Індивідуалізацію навчальних траєкторій через цифрові інструменти (друга педагогічна умова) описано як педагогічний механізм, що дозволяє узгодити вимоги освітньої програми з різним стартовим рівнем і різними комунікативними потребами здобувачів освіти. У розділі показано, що цифрові інструменти роблять індивідуалізацію технологічно здійсненою, оскільки підтримують диференціацію завдань, контроль прогресу та повернення до складних елементів у власному темпі навчання для кожного здобувача.

Організацію практико-орієнтованої співпраці в іншомовному середовищі (третя педагогічна умова) визначено як провідний спосіб перетворення іншомовної підготовки з «відтворення навчального матеріалу» на «дію». Групові проекти, симуляції та командні обговорення створюють ситуації, у яких іноземна мова використовується як інструмент досягнення спільного результату. За цією

логікою іншомовна компетентність майбутніх магістрів з економіки розвивається одночасно із професійною і відповідає реальним форматам роботи сучасних економістів.

Зазначено, що модернізація змісту іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки ґрунтується на необхідній умові переходу до магістерського рівня вищої освіти, коли іноземна мова має підтримувати дослідницькі практики, академічне письмо і професійну комунікацію майбутніх професіоналів.

У розділі показано, що модернізація робочих програм дисципліни «Іноземна мова» має враховувати формування іншомовного академічного дискурсу та інтеграцію з фаховими дисциплінами, а також спиратися на реалістичні джерела й жанри економічної сфери діяльності.

Практичний вимір модернізації змісту іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки пов'язано також із принципом стійкості: у кризових обставинах зміст потребує гнучкого переосмислення і концентрації на тих умінь, які є найбільш затребуваними для освітньої та майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти. У розділі це подано як інструментальне рішення адаптивної організації іншомовної підготовки, що дозволяє не втрачати результативність навіть за обмежених ресурсів і нестабільних форматів навчання.

Практичні засади реалізації розробленої організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу базуються на поєднанні комунікативних (рольові ігри, дискусії, дебати, ділові імітації, дослідницькі кейси), діяльнісних (TBL- task based learning) та інноваційних (перевернутий клас) методів навчання, які підсилюються можливостями цифрового освітнього середовища. Комунікативний метод інтерпретовано як спосіб організації іншомовної практики у форматах, наближених до реальної міжкультурної взаємодії, включно з рольовими моделями і віртуальними середовищами, які створюють ефект занурення та підвищують залученість здобувачів освіти. Навчання на основі виконання завдань обґрунтовано як логічне продовження діяльнісної лінії: мова опановується не через ізольовані правила, а як інструмент розв'язання практичної проблеми, виконання аналітичного завдання, координації командної роботи майбутніми магістрами з економіки. Такий підхід одночасно розвиває іншомовну компетентність, дослідницькі уміння й здатність працювати в команді, що є природним для підготовки майбутніх магістрів з економіки. Метод перевернутого навчання посилює автономію і гнучкість іншомовної підготовки здобувачів освіти, особливо з огляду на поєднання навчання з професійною або дослідницькою діяльністю. Вони дозволяють перенести засвоєння теоретичного матеріалу в асинхронний режим, а аудиторний час використати для інтерактивних комунікативних вправ і розв'язання професійних кейсів.

У розділі показано, що форми, методи й засоби навчання в інформаційно-цифровому середовищі утворюють взаємопов'язану систему, де цифрові

технології виконують не допоміжну, а конструктивну функцію. Зокрема, LMS (Moodle, Google Classroom, Canvas) забезпечують структурованість курсу, моніторинг і поточне оцінювання; хмарні сервіси підтримують колективну роботу над текстами, презентаціями й аналітичними проектами; синхронні платформи (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet) використовуються для моделювання переговорів, презентацій і обговорення кейсів; мобільні застосунки (Duolingo, Quizlet, Speechling та ін.) підтримують регулярну мовну практику і персоналізацію; мультимедійні та відкриті ресурси (Coursera, EdX тощо) розширюють доступ до міжнародного досвіду. Технології штучного інтелекту розглянуто як елемент цілісної екосистеми поряд із LMS, хмарними сервісами, синхронними платформами та мобільними застосунками, а їхня ефективність пов'язується з керованим, результат-орієнтованим упровадженням у практику іншомовної підготовки.

З огляду на другий рівень вищої освіти і потребу академічної підготовки майбутніх магістрів з економіки обґрунтовано доцільність включення цифрових англomовних дослідницьких ресурсів (лінгвістичні набори різномірних економічних матеріалів, наукові бази даних, електронні бібліотеки) як інструментів формування академічного письма та іншомовного наукового дискурсу здобувачів освіти. Таке рішення посилює науково-дослідний компонент магістерської підготовки і створює умови для реальної інтеграції майбутніх магістрів з економіки у міжнародні практики професійної та академічної комунікації.

Отже, у розділі подано вирішення шостого і сьомого завдань дослідження.

У четвертому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу»** розроблено діагностувальну систему визначення рівнів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, а також на її основі здійснено перевірку ефективності розробленої організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу.

Розроблену діагностувальну систему подано як цілісну комплексну процедуру вимірювання розвитку іншомовної компетентності, що поєднує критерії, показники, коректні методики вимірювання та уніфіковані правила інтерпретації результатів.

Моніторинг було проведено за дев'ятьма ключовими показниками, які відображають/характеризують різні компоненти іншомовної компетентності (П1. Граматична правильність; П2. Термінологічна точність; П3. Здатність організувати діалог; П4. Знання культурних норм; П5. Адаптація мовлення до ситуації; П6. Вміння добирати професійні засоби; П7. Зв'язність тексту; П8. Дотримання жанрових норм; П9. Самоаналіз власних мовних дій).

Для забезпечення інтерпретованості результатів визначено чотири рівні розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки: низький (0–7), середній (8–12), просунутий (13–16) і високий (17–20). Запроваджена

шкала уможливило перехід від кількісних оцінок показників до якісної характеристики навчальних досягнень здобувачів освіти та дозволяє простежувати динаміку й структурні зрушення в контрольній (КГ) та експериментальній (ЕГ) групах.

Зміст діагностики розгорнуто через логіку «показник – методика – тип завдання – форма результату – шкала», що мінімізує розрив між змістом іншомовної підготовки та інструментарієм вимірювання. Так, лінгвістичний компонент іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки охоплено стандартизованими тестовими завданнями (перевірка граматичної правильності й термінологічної точності), комунікативний компонент перевіряється через групові ситуативні діалоги з виконання професійно зорієнтованих завдань, соціокультурний компонент фіксується за допомогою тестів й кейсів, а дискурсивно-жанрові характеристики письма та рефлексивний вимір іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки доповнюють загальну картину завдяки анкетуванню. Запропонована багатоканальна діагностика забезпечує валідне та комплексне охоплення іншомовної компетентності як інтегрованої якості майбутнього фахівця, а не як суми окремих знань.

Описано особливості організації педагогічного експерименту як емпіричної основи перевірки ефективності запропонованої організаційно-педагогічної системи. Експеримент проведено упродовж 2022–2025 рр. на базі семи закладів вищої освіти України. Загалом у дослідженні взяли участь 536 осіб, у тому числі здобувачів освіти експериментальної (272 особи) та контрольної (246 осіб) груп, а також викладачів (12 осіб) і допоміжного персоналу (6 осіб), що забезпечували організаційно-технічний супровід. Основну частину учасників становили магістранти першого року навчання з економіки. Гендерний розподіл засвідчив перевагу жінок (орієнтовно 58%), що відображає загальну тенденцію до фемінізації студентського контингенту. Однорідність стартового рівня підготовки була підтверджена результатами вхідного тестування на констатувальному етапі. Це забезпечило об'єктивність подальшого порівняння результатів ЕГ та КГ. Така емпірична база підсилила аргументацію репрезентативності і знизила ризик «локальності» висновків для узагальнення результатів дослідження на рівні підготовки магістрів з економіки.

Педагогічний експеримент проводився поетапно й охоплював три взаємопов'язані стадії.

Констатувальний етап був спрямований на виявлення вихідного рівня сформованості іншомовної компетентності за визначеними критеріями та показниками (П1–П9). На цьому етапі проводилося вхідне тестування, результати якого дали змогу встановити початкові показники розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки.

Формувальний етап передбачав упровадження в ЕГ організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності на засадах інформаційно-цифрового підходу. Реалізація розробленої системи ґрунтувалася на сукупності методологічно обґрунтованих принципів: інтеграції мовної та

професійної підготовки; автентичності; індивідуалізації освітніх траєкторій; поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти; принцип цифрової відкритості. Зазначені принципи зумовили добір форм, методів і засобів професійної підготовки майбутніх магістрів з економіки, а також визначили логіку поетапної організації експериментального навчання.

Аудиторні заняття виконували функцію концептуального введення у проблематику іншомовної підготовки економічних спеціальностей та водночас забезпечували інтеграцію мовного та фахового змісту в освітньому процесі. Активно використовувалися комунікативні завдання (робота в парах і групах, рольові ігри, кейси), що відповідало принципу автентичності. Семінарські заняття спрямовувалися на розвиток умінь аргументовано висловлюватися, дискутувати та відстоювати власну позицію. Вони реалізовували принцип поєднання формальної та неформальної освіти, оскільки передбачали підготовку коротких презентацій на основі матеріалів з відкритих цифрових ресурсів (онлайн-статей або подкастів).

Проектна діяльність забезпечувала інтеграцію мовної підготовки із професійними інтересами здобувачів освіти та передбачала створення мультимедійних продуктів економічного спрямування (відеопрезентацій або інтерактивних глосаріїв). Поєднання проектного навчання з цифровими інструментами сприяло підвищенню рівня автономності та креативності майбутніх магістрів з економіки.

Рольові ігри та моделювання ситуацій використовувалися для розвитку комунікативного та соціокультурного компонентів іншомовної компетентності. Зокрема, застосовувалися сценарії «переговорів», «наукових дебатів», «ділових зустрічей», у межах яких здобувачі освіти виконували ролі представників різних професійних груп. Такі заняття відповідали принципу автентичності та принципу індивідуалізації, оскільки кожен студент міг обирати власну роль відповідно до професійних інтересів.

Особливий акцент було зроблено на методах інтерактивного, евристичного та проектно-дослідницького характеру, що дозволяли інтегрувати цифрові інструменти в освітній процес і забезпечувати розвиток усіх компонентів іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. Евристичне навчання передбачало створення умов, у яких здобувачі не отримували готових рішень, а самостійно відкривали закономірності та знаходили відповіді на проблемні запитання. Проводили аналіз автентичних текстів, дискусії з актуальної економічної проблематики та вирішення проблемних ситуацій. Інтерактивне навчання передбачало дебати, мозкові штурми, рольові ігри, що сприяло розвитку як мовних, так і соціальних навичок майбутніх магістрів з економіки. Проблемне навчання ґрунтувалося на створенні навчальних ситуацій за принципом автентичності, максимально наближених до реальних умов професійної іншомовної взаємодії. Для розвитку соціокультурного компоненту використовувався кейс-метод іншомовної компетентності, побудований на автентичному матеріалі з культурною символікою як «кодами» цінностей і асоціацій у різних мовних спільнотах.

Розвиток дискурсивного й рефлексивного компонентів іншомовної компетентності забезпечувався через вирішення дослідницьких завдань академічного характеру. Здобувачам пропонували підготувати короткі наукові повідомлення, рецензії на статті або аналітичні огляди англійською мовою, що сприяло формуванню вмінь логічно структурувати письмові тексти, дотримуватися жанрових норм академічного мовлення та здійснювати критичну оцінку інформації.

Базою для організації іншомовної підготовки слугували платформи Moodle та Google Classroom, які забезпечували структурованість і системність подання навчального матеріалу та уможливили створення електронних курсів з чітким поділом на модулі, розміщенням навчальних матеріалів (тексти, відео, презентації), а також завдань для самостійної та групової роботи. Використання платформ давало змогу реалізувати принцип цифрової відкритості, забезпечуючи постійний доступ до навчальних завдань і дидактичних матеріалів незалежно від часу та місця навчання. Здобувачі освіти також могли обирати власний темп навчання, що відповідало принципу індивідуалізації освітніх траєкторій.

У процесі експерименту активно використовували мобільні застосунки для розвитку лексико-граматичних умінь і формування комунікативних навичок. Зокрема, застосовувалися Duolingo - для відпрацювання граматики та лексики у форматі коротких щоденних завдань; Quizlet - для запам'ятовування та повторення професійної термінології за допомогою карток і тестів; Speechling - для вдосконалення вимови та розвитку навичок говоріння. Використання мобільних застосунків забезпечувало поєднання формальної та інформальної освіти, оскільки здобувачі освіти мали змогу тренуватися поза межами аудиторії у зручний для себе час, що сприяло розвитку автономності студентів і підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови.

Інноваційним складником експериментального навчання стало використання генеративного штучного інтелекту (ШІ, зокрема, ChatGPT), формулювання запитів для якого здійснювалося не лише рідною, а й іноземною мовою. Особливу увагу здобувачів акцентували на критичному аналізі відповідей ШІ та опануванні технік конкретизації запитів, де здобувачі мали чітко визначати роль системи, сутність завдання, бажаний формат виведення інформації, обсяг відповіді тощо. Додатково звертали увагу на необхідність постобробки та адаптації отриманої відповіді, що спонукало до використання Grammarly, де є можливим відтворювати правила, за якими виправлено згенерований текст.

Загалом використання ШІ в іншомовній підготовці економістів розглядалося як потужний методологічний ресурс, який дозволяє змістити фокус з механічного засвоєння знань на формування гнучких комунікативних навичок, у межах яких ШІ постає не як «виконавець завдань», а симулятор професійного середовища, персональний тренер і каталізатор автономного навчання майбутнього магістра з економіки.

Успішність реалізації організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності значною мірою зумовлена дотриманням комплексу організаційних і педагогічних умов. Вони забезпечували не лише технічну можливість функціонування системи, а й педагогічну ефективність процесу навчання. Серед організаційних умов фундаментальне значення мало посилення професійних акцентів іншомовної підготовки через міждисциплінарну інтеграцію. Дотримання умови забезпечило релевантність мовної підготовки шляхом кореляції зі змістом основних економічних дисциплін (економетрика, корпоративні фінанси чи міжнародний бізнес). Використання автентичних фахових матеріалів (наукові статті, звіти, кейси) трансформувало іноземну мову з об'єкта вивчення на дієвий інструмент занурення у професійний дискурс та розвиток аналітичних здібностей майбутніх фахівців.

Другою важливою організаційною умовою стала спеціалізація цифрового освітнього середовища, що передбачала не формальне використання універсальних загальних платформ, а розгортання цілеспрямованого цифрового освітнього простору, що включав профільовані ресурси: глосарії, тексти, симулятори ділових переговорів та засоби для аналізу даних з підтримкою мови. Таке середовище створювало технологічний ракурс, імітуючи реальні умови професійної комунікації та інформаційно-аналітичної роботи економіста.

Третьою умовою визначено адаптивну організацію освітнього процесу в умовах форс-мажорів, що забезпечувала стійкість системи і вимагала наперед розроблених процедур гнучкого переходу між форматами (очним, дистанційним, гібридним), арсеналу асинхронних завдань та інструментів підтримки, які гарантують безперервність мовної підготовки незалежно від зовнішніх обставин, зберігаючи її якість та послідовність.

У процесі реалізації організаційно-педагогічної системи надавався пріоритет контентно-орієнтованій іншомовній комунікації як педагогічній умові, що передбачала зміщення акценту з вивчення мови як об'єкта на використання мови як засобу опанування обговорення професійного контенту. У зв'язку із цим активно використовувалися проблемні завдання, у межах яких мовна правильність слугувала інструментом точної та переконливої передачі економічних концепцій, аналізу даних та формування аргументованих висновків, релевантних потребам майбутніх магістрів у науковій та майбутній професійній діяльності.

Умова індивідуалізації навчальних траєкторій через цифрові інструменти була спрямована на подолання нерівномірності мовної підготовки студентів та врахування їхніх дослідницьких інтересів. Використання цифрових платформ та штучного інтелекту забезпечувало діагностування індивідуальні прогалини, добір персоналізованих вправ, адаптацію складності завдань і матеріалів відповідно до конкретних академічних та професійних потреб (магістерська робота, дослідницьке завдання, виступ на конференції тощо), що сприяло підвищенню особистісної придатності та ефективності навчання.

Активізація практико-орієнтованої співпраці в іншомовному середовищі як педагогічна умова реалізувалася через організацію проєктів, рольових ігор і

виконання спільних дослідницьких завдань з «іноземними партнерами». За таких умов іноземна мова функціонувала як природний інструмент колективної роботи над реальними або імітованими професійними проблемами, забезпечуючи розвиток не лише мовних навичок, а й здатності до командної взаємодії в міжкультурному середовищі.

Сукупна реалізація виявлених організаційних та педагогічних умов створила цілісну, релевантну та стійку екосистему іншомовної підготовки, що трансформувала її з допоміжного навчального модуля в невіддільну складову підготовки конкурентоспроможного фахівця-економіста.

Оцінювання знань і вмінь студентів було організовано через систему освітньої аналітики в Moodle та реалізовувалося як безперервний цикл виконання завдань, отримання зворотного зв'язку, доопрацювання та повторної спроби, а Журнал оцінок використовувався для фіксації індивідуальної динаміки й прозорого відстеження прогресу за окремими результатами навчання кожного. Для розвитку лексико-граматичних знань застосовано тренувальні тести з різними типами завдань і коментарями до типових помилок; частина перевірок була налаштована як багаторазові спроби з акцентом на діагностику й корекцію, а не на штрафування здобувачів освіти. Розуміння фахових текстів оцінювалося на основі автентичних матеріалів економічного спрямування, завдання до яких були зорієнтовані на встановлення смислових зв'язків, інтерпретацію професійної термінології та формулювання обґрунтованих висновків; зворотний зв'язок передбачав конкретизацію помилки й посилення на відповідний текст та рекомендації щодо її усунення стратегію її виправлення.

Оцінювання професійно орієнтованого письма здійснювалося шляхом подання чернетки та доопрацьованої версії відповідно до формалізованих критеріїв, що враховували точність термінології, жанрову відповідність, логіку структури, граматичну коректність і прагматичну доречність.

Усне мовлення оцінювалося на основі цифрових аудіовідповідей здобувачів освіти з подальшим коментуванням за критеріями зв'язності, точності фахової лексики, коректності мовленнєвих засобів опису даних і стилістичної доречності; повторні записи використовувалися як індикатор індивідуального прогресу.

Аудіювання реалізовувалося на основі професійних медіаматеріалів, а перевірка їхнього розуміння поєднувала тестові завдання й короткі письмові узагальнення. Окрім того, зворотний зв'язок фіксував не лише правильність відповіді, а й типову причину помилки, зокрема змішування факту й оцінки або невміння виокремити основний висновок.

Оцінювання також передбачало розвиток рефлексії здобувачів освіти через виконання коротких письмових звітів про труднощі та способи їх подолання при виконанні завдань, що сприяло формуванню навичок саморегуляції та управлінню індивідуальною траєкторією здобувачів освіти. Коментарі викладача були зорієнтовані на уточнення стратегій розв'язування завдань і контролю реалізації індивідуального плану корекції.

У підсумку система формувального оцінювання функціонувала як механізм накопичення доказів поступу майбутніх магістрів з економіки за різними компонентами іншомовної компетентності, де кожна тема містила завдання з чітко визначеними критеріями, оперативним зворотним зв'язком і фіксацією змін між спробами їх вирішення, а отримані аналітичні дані використовувалися для коригування темпу, складності та змісту педагогічної підтримки здобувачів освіти в межах курсу.

На *контрольному етапі* було здійснено повторне вимірювання рівня розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки за всіма показниками в ЕГ і КГ, що дозволило порівняти динаміку змін і зробити висновки про ефективність розробленої системи.

Перевірка ефективності організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу здійснювалася основі результатів навчання двох незалежних груп із двома повторними вимірюваннями («до» і «після») за дев'ятьма показниками П1–П9. Статистична логіка аналізу вибудована так, щоб відокремити «природне» зростання в межах кожної групи від додаткового внеску експериментальної організаційно-педагогічної системи.

Методичну коректність кількісного аналізу підсилював добір статистичних критеріїв, узгоджених із властивостями емпіричних даних. Стартову зіставність груп перевірено t-критерієм Велча, внутрішньогрупову динаміку «до/після» оцінено парним t-критерієм та розміром ефекту dz , а головний висновок про ефективність формувального впливу сформульовано через критерій ANCOVA з контролем стартового рівня (для П1, П2, П4, П5, П7) та через порівняння індивідуальних приростів Δ між групами (для П3, П6, П8, П9). Для контролю помилки множинних порівнянь за дев'ятьма показниками застосовано Holm-корекцію, а підсумкові висновки зроблено на основі скоригованих p -значень. У технологічному плані підготовку даних і процедуру Holm реалізовано в Microsoft Excel, інферентний аналіз виконано в IBM SPSS Statistics.

У таблиці (табл.1) подано зведені дані емпіричних результатів на 20-бальній шкалі. Для всіх показників внутрішньогрупові зміни «до-після» були статистично значущими і в КГ, і в ЕГ ($p < 1 \cdot 10^{-14}$). Водночас отримані результати свідчили, що розвиток іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки в ЕГ мав статистично підтверджену перевагу над КГ за приростами для всіх дев'яти показників. За величиною ефекту найбільш виражений внесок системи зафіксовано для П3 (організація діалогу, $g=0,94$), що відповідає великому ефекту. Помітний практичний ефект також має П6 (добір мовних засобів для професійних завдань, $g = 0,55$). Показники П7 (зв'язність тексту, $g=0,36$) та П8 (жанрові норми, $g=0,28$) показали стабільний додатковий прогрес, що важливо для академічного та професійного письма майбутніх магістрів.

Для показників П1, П2, П4, П5, П9 ефекти переважно малі (g близько 0,19–0,25), але систематичні та статистично надійні, отже, вплив системи не є точковим, а охоплює різні компоненти іншомовної компетентності.

Зведені дані для показників П1–П9*

Показник	КГ до (M±SD)	КГ після (M±SD)	ΔКГ	ЕГ до (M±SD)	ЕГ після (M±SD)	ΔЕГ	Основний тест ефективності	p (Holm)	Ефект
П1	9.33±4.88	10.63±4.89	+1.30	9.89±4.19	11.63±4.24	+1.74	ancova	0.0230	$\eta^2=0.014$; $g=0.20$
П2	8.62±4.33	10.74±4.64	+2.12	9.10±4.42	11.73±4.62	+2.63	ancova	0.0161	$\eta^2=0.017$; $g=0.25$
П3	11.43±4.09	12.26±3.91	+0.83	11.20±4.57	13.66±3.60	+2.46	Δ (Welch t)	4.66e-24	$g=0.94$
П4	8.76±4.02	10.80±4.13	+2.04	9.15±4.24	11.59±4.18	+2.44	ancova	0.0242	$\eta^2=0.012$; $g=0.19$
П5	8.83±4.09	11.07±3.96	+2.24	9.26±4.27	11.99±4.30	+2.73	ancova	0.0161	$\eta^2=0.017$; $g=0.22$
П6	8.80±3.93	10.25±3.95	+1.44	8.53±4.03	11.34±4.09	+2.81	Δ (Welch t)	2.47e-09	$g=0.55$
П7	11.47±3.72	12.90±3.30	+1.43	11.42±3.72	13.53±3.36	+2.11	ancova	7.09e-05	$\eta^2=0.037$; $g=0.36$
П8	9.28±4.40	11.30±3.81	+2.02	9.65±4.02	12.24±4.23	+2.59	Δ (Welch t)	0.0074	$g=0.28$
П9	7.98±4.19	10.73±4.36	+2.75	8.28±4.29	11.50±3.89	+3.22	Δ (Welch t)	0.0246	$g=0.20$

* g – Hedges g для різниці приростів (ЕГ – КГ).

η^2 – часткова η^2 для ефекту групи в ANCOVA (post ~ group + pre).

У таблиці (табл.2) подано динаміку часток здобувачів освіти за чотирма рівнями (низький, середній, просунутий, високий) у контрольній (КГ) та експериментальній (ЕГ) групах, що дозволяє побачити не лише загальний приріст балів, а й якісну зміну структури групи (перехід здобувачів освіти від нижчих до вищих рівнів іншомовної компетентності).

Таблиця 2

Динаміка зрушень за показниками

Показник	Рівні	КГ	ЕГ
П1. Граматична правильність	Низький рівень	-7,7%	-2,9%
	Середній рівень	-5,7%	-7,4%
	Просунутий рівень	11,8%	7,7%
	Високий рівень	1,6%	2,6%
П2. Термінологічна точність	Низький рівень	-5,8%	-4,7%
	Середній рівень	-6,9%	-8,8%
	Просунутий рівень	9,0%	9,9%
	Високий рівень	3,7%	3,6%
	Низький рівень	-1,6%	-9,2%
	Середній рівень	-2,4%	-14,4%

Показник	Рівні	КГ	ЕГ
П3. Здатність організувати діалог	<i>Просунутий рівень</i>	2,8%	21,7%
	<i>Високий рівень</i>	1,2%	1,9%
П4. Знання культурних норм	<i>Низький рівень</i>	-6,5%	-7,4%
	<i>Середній рівень</i>	-4,0%	-6,9%
	<i>Просунутий рівень</i>	6,0%	8,7%
	<i>Високий рівень</i>	4,5%	5,6%
П5. Адаптація мовлення до ситуації	<i>Низький рівень</i>	-6,9%	-9,3%
	<i>Середній рівень</i>	1,3%	-8,8%
	<i>Просунутий рівень</i>	4,9%	15,5%
	<i>Високий рівень</i>	0,7%	2,6%
П6. Уміння добирати професійні засоби	<i>Низький рівень</i>	-5,3%	-17,7%
	<i>Середній рівень</i>	1,2%	-3,6%
	<i>Просунутий рівень</i>	2,8%	17,2%
	<i>Високий рівень</i>	1,2%	4,1%
П7. Зв'язність тексту	<i>Низький рівень</i>	-7,8%	-8,4%
	<i>Середній рівень</i>	-4,0%	-7,0%
	<i>Просунутий рівень</i>	10,2%	12,5%
	<i>Високий рівень</i>	1,6%	2,9%
П8. Дотримання жанрових норм	<i>Низький рівень</i>	-4,0%	-8,1%
	<i>Середній рівень</i>	-4,1%	-7,7%
	<i>Просунутий рівень</i>	7,3%	13,6%
	<i>Високий рівень</i>	0,8%	2,2%
П9. Самоаналіз власних мовних дій	<i>Низький рівень</i>	-11,8%	-14,7%
	<i>Середній рівень</i>	4,1%	1,4%
	<i>Просунутий рівень</i>	6,5%	11,0%
	<i>Високий рівень</i>	1,2%	2,3%

У цілому рівневі зрушення мають спільну для більшості показників тенденцію. Найпомітніша різниця між групами проявляється в комунікативно-діяльнісних показниках (П3, П5, П6).

Для П3 (організація діалогу) ЕГ показує виразний перерозподіл із низького та середнього рівнів у просунутий. Це означає не просто «краще виконання завдань», а зміни в типі мовленнєвої поведінки: здобувачі освіти частіше ініціюють взаємодію, підтримують репліки партнера, розгортають тему, коректно реагують на комунікативні кроки співрозмовника. Для П5 (адаптація мовлення до ситуації) та П6 (добір професійно релевантних засобів) в ЕГ видно рух від нижчих рівнів до просунутого і високого. Якісно це можна описати як перехід від шаблонної або стилістично невідповідної відповіді до більш

доречного вибору реєстру, тональності, термінології й аргументації, які відповідають ситуації та меті. У КГ позитивні зміни теж є, але вони менш структурно виражені: частина здобувачів освіти залишається на середньому рівні або переходить у просунутий без такого самого «масового» зсуву.

Для соціокультурного компонента (П4) у двох групах простежується близька за напрямом картина: зменшується частка низького та середнього рівнів, а зростає частка просунутого і високого. Водночас у ЕГ зміни виражені більш інтенсивно саме у верхніх сегментах, що можна трактувати як кращу готовність не лише відтворювати культурні норми, а й застосовувати їх у типових ситуаціях взаємодії.

Дискурсивний компонент письма (П7–П8) у ЕГ демонструє виразний перехід на «просунутий» і «високий» рівні. Якісно це проявляється у двох площинах: за П7 – тексти стають більш цілісними, з чіткими логічними переходами, узгодженими абзацами та більш контрольованими засобами зв'язку; за П8 – підвищується відповідність жанровим очікуванням: структура, стиль, тон і типові мовні формули краще узгоджуються з завданням (анотація, лист, рецензія тощо).

У КГ аналогічні зрушення також відбуваються, але менш системно. Результати рівневого аналізу підтверджують висновки статистичної перевірки ефективності педагогічного впливу. Розроблена система не лише підвищує середні значення розвитку кожного з компонентів іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, а й забезпечує розвиток цієї компетентності, стимулює перехід значної частини здобувачів із низького та середнього рівнів до просунутого і високого.

Визначено, що «профіль ефектів» розподілений нерівномірно. Найбільш виразні якісні зрушення простежуються в уміннях, що потребують інтеграції мовних ресурсів у дію (діалогічна взаємодія, ситуативна адаптація та професійно орієнтоване мовлення), а також у компонентах, які відображають продуктивне академічне письмо. Це засвідчує особливу результативність організаційно-педагогічної системи у розвитку діалогічної організації мовлення, зокрема умінь, які за умов традиційного навчання розвиваються менш інтенсивно.

Отже, у четвертому розділі вирішено восьме й дев'яте завдання дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та наукове розв'язання проблеми розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу. Обґрунтовано та експериментально перевірено авторську організаційно-педагогічну систему розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів.

За результатами проведеного дослідження зроблено такі **висновки**.

1. Проаналізовано стан наукової розробленості проблеми іншомовної підготовки магістрів економічного профілю в Україні. фахівців з економіки на другому (магістерському) рівні вищої освіти в Україні. Узагальнення наукових

праць засвідчило ґрунтовність висвітлення компетентнісної парадигми іншомовної освіти та моделей професійно орієнтованого навчання. Водночас виявлено суперечність між загальнотеоретичними положеннями та специфічними запитами підготовки магістрів з економіки, де іншомовна комунікація охоплює аналітичну роботу з даними, академічне письмо, презентацію результатів дослідження, проведення фахових переговорів. Встановлено, що цифровізація іншомовної підготовки часто ототожнюється з використанням окремих цифрових засобів, тоді як питання системного поєднання цифрового середовища, змісту іншомовного навчання, ефективних методів і валідного оцінювання результатів підготовки залишаються фрагментарно висвітленими. Доведено потребу цілісних організаційно-педагогічних рішень, відповідно до яких цифровий інструментарій стає базисом розвитку іншомовної компетентності майбутніх фахівців з економіки.

2. Охарактеризовано нормативні вимоги та поширені практики цифровізації іншомовної підготовки фахівців з економіки на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Встановлено, що в чинній нормативній базі іншомовна підготовка у магістратурі є базовим обов'язковим компонентом професійної та академічної спроможності випускника, а очікувані результати пов'язані зі здатністю здійснювати комунікацію іноземною мовою у професійних і дослідницьких ситуаціях. Рамка CEFR визначає рівневі орієнтири й логіку вимірювання іншомовних знань і вмінь, що дозволяє операціоналізувати вимоги до результатів підготовки через конкретні дескриптори діяльності. Водночас аналіз освітньої практики виявив домінування інструментального підходу: ЗВО активно використовують системи дистанційного навчання, відеоконференції, цифрові тести та мультимедійні ресурси, проте ці рішення не завжди утворюють цілісної системи іншомовної підготовки, а процедури оцінювання часто зберігають традиційну орієнтацію на відтворення знань.

3. Уточнено сутність і структуру іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. Іншомовну компетентність визначено як інтегративну здатність особистості фахівця ефективно здійснювати професійну, академічну та міжкультурну комунікацію іноземною мовою, що ґрунтується на єдності лінгвістичних, соціокультурних, дискурсивних, прагматичних, комунікативних і рефлексивних знань, умінь і здатностей та підкріплюється стійким прагненням до саморозвитку. Структуру іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки конкретизовано через взаємопов'язані компоненти (лінгвістичний, прагматичний, дискурсивний, соціокультурний, комунікативний, рефлексивний), які забезпечують не лише мовну коректність, а й ефективність комунікації у типових для економіста ситуаціях: від використання термінології та граматичних засобів до побудови аргументації, зв'язності висловлення, жанрової відповідності, соціокультурної доречності та рефлексивного самооцінювання. Така структуризація поняття «іншомовна компетентність» дозволила перейти від загальних декларацій про «володіння мовою» до проєктування навчальних результатів і критеріїв їх оцінювання, які відображають реальні комунікативні дії майбутнього фахівця.

4. Аргументовано доцільність використання інформаційно-цифрового підходу як провідного серед сучасних методологічних підходів до іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки. Доведено, що цей підхід передбачає перебудову освітнього процесу так, щоб цифрові інструменти визначали способи діяльності здобувача освіти: пошук і критичне опрацювання джерел, роботу з даними, спільне створення іншомовних продуктів, отримання зворотного зв'язку, самооцінювання та корекцію траєкторії навчання. Встановлено, що для майбутніх магістрів з економіки такий підхід є особливо продуктивним, оскільки природно поєднує іншомовну комунікацію з інформаційно-аналітичними процесами та цифровими практиками, властивими професійній діяльності економіста. Обґрунтовано також, що інформаційно-цифровий підхід підсилює валідність іншомовної підготовки: з'являється можливість оцінювати компетентність за результатами діяльності у цифровому освітньому середовищі, а не лише за тестами знань.

5. Теоретично розроблено та обґрунтовано організаційно-педагогічну систему розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу. Систему спроектовано як цілісну сукупність взаємопов'язаних елементів, де узгоджено мету, принципи, зміст, методи й засоби навчання, організацію взаємодії та оцінювання результатів. Її структура подана через взаємодію цільового, методологічно-дидактичного, змістово-практичного та контрольного-аналітичного блоків, що дозволяє забезпечити керуваність іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки й замкнути цикл ланцюгом «цілі – діяльність – результат – корекція». Теоретичне обґрунтування системи враховує інтеграцію іншомовної підготовки з фаховими аспектами економічної освіти та дає змогу реалізувати цифрове освітнє середовище як простір продуктивної комунікації та результативного навчання, а не як сховище матеріалів.

6. Виявлено й обґрунтовано організаційні й педагогічні умови розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу. Організаційні умови пов'язано з необхідністю спеціалізації цифрового освітнього середовища для іншомовної підготовки, посилення професійних акцентів іншомовної підготовки через міждисциплінарну інтеграцію, а також готовністю освітнього процесу до гнучкого переходу між форматами навчання у разі форс-мажорів. Педагогічні умови обґрунтовано через пріоритет контентно-орієнтованої іншомовної комунікації, індивідуалізацію траєкторій навчання засобами цифрових інструментів і активізацію практико-орієнтованої співпраці, у межах якої іноземна мова використовується як інструмент досягнення спільного результату. Доведено, що ефективність організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу визначається не «кількістю інструментів», а узгодженим виконанням цих умов, що забезпечує перехід від засвоєння мовних знань до формування стійкої автономії здобувача освіти.

7. Модернізовано зміст іншомовної підготовки фахівців з економіки на другому (магістерському) рівні вищої освіти та доведено доцільність використання комунікативних, діяльнісних та інноваційних методів навчання у цифровому середовищі. Модернізацію змісту реалізовано через посилення професійно значущих жанрів і ситуацій економічної комунікації, включення компонентів академічного письма та роботи з автентичними джерелами, а також інтеграції завдань, що вимагають високого рівня аргументування. Показано, що комунікативні та діяльнісні методи забезпечують формування іншомовної компетентності в дії, а метод «перевернутий клас» підсилює автономність здобувачів освіти, які ефективніше використовують синхронний час для мовленнєвої практики. Доцільність цифрових засобів обґрунтовано через їхні дидактичні функції: системи LMS підтримують змістову структуру й оцінювання результатів навчання, мобільні застосунки забезпечують регулярність практики, мультимедійні ресурси розширюють вхідний матеріал, а технології ІІІ можуть підтримувати поетапні підказки, редагування й рефлексивний аналіз представлених рішень за умови безперервного педагогічного контролю.

8. Розроблено діагностувальну систему визначення рівнів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. Систему побудовано на уніфікованій логіці «критерій – показник – методика – шкала – рівні» та реалізовано через дев'ять показників (граматична правильність; термінологічна точність; здатність організувати діалог; знання культурних норм; адаптація мовлення до ситуації; добір засобів відповідно до професійних завдань; зв'язність тексту; дотримання жанрових норм; самоаналіз власних мовних дій), які відображають провідні виміри іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. Запровадження чотирьох рівнів (низький, середній, просунутий, високий) забезпечило порівнюваність результатів різних типів завдань і можливість відстежувати рівневі зрушення, а не лише зміну середніх значень. Поєднання тестових процедур і оцінювання продуктивних видів мовленнєвої діяльності дозволило підвищити валідність діагностики та наблизити оцінювання рівня іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки до реальних вимог їх професійного й академічного спілкування.

9. Експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу. Ефективність оцінено на основі повторних вимірювань «до/після» за обраними показниками із застосуванням статистичних процедур, узгоджених із властивостями емпіричних даних. Отримані результати засвідчили позитивну динаміку розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки в обох групах, але підтверджено статистично значущий приріст на користь ЕГ за всіма показниками, причому найвиразніші ефекти проявилися в комунікативно-діяльнісних уміннях та у здатності добирати мовні засоби для професійних завдань. Педагогічний експеримент підтвердив, що організаційно-педагогічна система, підсилює результати іншомовної підготовки майбутніх магістрів з

економіки та забезпечує не лише зростання середніх показників, а й рівневі зрушення до просунутого і високого рівнів розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язувати з розширенням меж застосування розробленої організаційно-педагогічної системи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу. Актуальним є довготривале відстеження стійкості отриманих ефектів після завершення формувального впливу організаційно-педагогічної системи на рівень розвитку іншомовної компетентності випускників відповідних освітніх програм. Подальших досліджень потребує оптимізація діагностичної системи, зокрема в частині психометричного обґрунтування інструментів і стандартизації шкал. З огляду на професійний профіль економіста, перспективним є розширення змістового ядра іншомовної підготовки за рахунок інтеграції завдань на основі даних. Окремого вивчення потребує педагогічно контрольоване використання технологій ІІІ в іншомовній підготовці магістрів з економіки. Перспективними є розроблення й емпірична перевірка моделей застосування ІІІ як засобу поетапних підказок, редагування та рефлексивного аналізу іншомовних текстів із чіткими обмеженнями щодо недопущення підміни навчальної діяльності «готовими відповідями». Багатонадійним є також масштабування системи в інші спеціальності та порівняльні дослідження результатів іншомовної підготовки між освітніми галузями при реалізації подібної організаційної системи розвитку іншомовної компетентності здобувачів освіти. Вивчення перенесення моделі на суміжні напрями (фінанси, менеджмент, облік і оподаткування) дозволить уточнити універсальні та варіативні компоненти розробленої системи, а також визначити, як змінюється її ефективність залежно від професійних жанрів, типів завдань і характеру цифрової діяльності.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії

1. **Алексахіна, Т. (2025).** *Іншомовна компетентність та її розвиток на засадах інформаційно-цифрового підходу у процесі підготовки магістрів з економіки*: монографія. Суми: ФОП Цьома С.П.

Статті у наукових фахових виданнях України

2. **Aleksakhina, T., & Nefedchenko, O.I. (2023).** Formation of students' dialogue skills during learning a foreign language. *Інноваційна педагогіка*, 55(3), 182-186. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.3.38>

3. **Алексахіна, Т. (2022).** Організація практико-орієнтованої співпраці у цифровому середовищі як умова формування іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. *Освіта. Інноватика. Практика*, 10(8), 73-78. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i8-011>

4. **Алексахіна, Т. (2023).** Модернізація змісту іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки крізь призму міжнародної академічної

інтеграції. *Освіта. Інноватика. Практика*, 11(10), 141-146. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i10-021>

5. **Алексахіна, Т., & Кудріна, О.** (2024). Методи формування іншомовної компетентності майбутніх магістрів в умовах інформаційно-цифрового підходу. *Освіта. Інноватика. Практика*, 12(6), 136-140. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i6-021>

6. **Алексахіна, Т., & Кудріна, О.** (2024). Автентичні матеріали і цифрові технології у формуванні іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки. *Освіта. Інноватика. Практика*, 12(10), 127-132. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol12i10-019>

7. Nefedchenko, O., **Aleksakhina, T.**, & Hladchenko, O. (2025). Development of dialogic speech in students of non-linguistic specialties in foreign language classes. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 7, 95-99 <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-7-17>

8. Усенко, Н., & **Алексахіна, Т.** (2025). Використання інформаційно-комунікативних технологій в евристичному навчанні іноземних мов. *Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»)*, 6(52), 920-931 [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6\(52\)-920-931](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6(52)-920-931)

9. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Цифрове освітнє середовище університету як чинник розвитку іншомовної компетентності магістрів нефілологічних спеціальностей. *Наукові інновації та передові технології (Серія «Управління та адміністрування», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»)*, 10(50), 1767-1777. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-1767-1777](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-1767-1777)

10. **Алексахіна, Т.О.** (2025). Використання чат-ботів і генеративного ШІ у формуванні іншомовної професійної комунікації. *Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*, 10(51), 475-485. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10\(51\)-475-485](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-10(51)-475-485)

11. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Процес формування іншомовної компетентності магістрів нефілологічних спеціальностей як цілісна система іншомовної підготовки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5(145), 3-12. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2025.05/003-012>

12. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Пріоритет контент-орієнтованої іншомовної комунікації для магістрів нефілологічних спеціальностей. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4 (144), 136-144. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2025.04/136-144>

13. **Aleksakhina, T.** (2025). Diagnostic system for assessing foreign language competence of future master's students in economics. *Освіта. Інноватика. Практика*, 13(8), 8-13. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-001>

14. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Мобільні додатки та хмарні сервіси у формуванні іншомовної компетентності. *Інноваційна педагогіка*, 87, 38-42. <https://doi.org/10.32782/ip/87.6>

15. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Еволюція поняття «іншомовна компетентність» під впливом цифровізації суспільства. *Наука і техніка сьогодні*, 11(52), 2002-2011. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2002-2011](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2002-2011)

16. **Алексахіна, Т., & Кудріна, О.** (2025). Task-based learning як інструмент інтеграції іншомовної та професійної підготовки у вищій школі. *Освіта. Інноватика. Практика*, 13(9), 8–13. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i9-001>

17. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Структура іншомовної компетентності майбутніх магістрів нефілологічних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*, 88, 80-84. <https://doi.org/10.32782/ip/88.14>.

Публікації у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus / Web of Science

18. Kharchenko, S., Burenko, T., Kyrychenko, T., **Aleksakhina, T.**, & Ptukha, V. (2023). Linguistic And Cultural Peculiarities Of The Concept Of «War» In English And Ukrainian Languages. *Ad Alta-Journal Of Interdisciplinary Researc*, 13(2), 57-62. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001053212700010> (Web of Science)

19. Balaban, O., **Aleksakhina, T.**, Davydova, T., Goltsova, M., & Tsepkalov, O. (2024). The epistemology-oriented conceptual model of cognitive-semantic universals in related languages. *Multidisciplinary Science Journal*, 6, 2024ss0726. <https://doi.org/10.31893/multiscience.2024ss0726> (Scopus)

20. Shyshenko, I., Kovtun, O., & **Aleksakhina, T.** (2025). Employers' Perceptions Of The Role Of English-Language Competence Of Economists In The Development Of Innovative Activity Of Enterprises. *Baltic Journal of Economic Studies*, 11(5), 414-424. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-5-414-424> (Web of Science)

Статті у закордонних виданнях

21. **Aleksakhina, T.**, & Nefedchenko, O. (2024). La Signification Sémantique Des Paraphrases Comparatives Avec Le Composant «Nom De La Fleur» (Sur La Base Du Matériel Ukrainien, Anglais Et Français). *Scientific Journal of Polonia University*, 63(2), 9-14. <https://doi.org/10.23856/6301>

Навчальні посібники

22. **Алексахіна, Т., & Литвиненко, Г.** (2019). *Англійська мова. Для студентів I-II курсів інженерних та економічних спеціальностей вищих навчальних закладів: Навч.посіб. Суми: «ВТД Університетська книга», Видання друге стереотипне. (Гриф МОН)*

Матеріали апробаційного характеру

23. **Алексахіна, Т.** Нефедченко, О.І. & Козловська, Г.Б. (2023). *Робочий зошит до проведення практичних занять із дисципліни «Французька мова для*

початківців»: для студ. усіх спец. всіх курсів денної форми навчання: у 2-х ч. Ч.1 Суми : СумДУ.

24. **Алексахіна**, Т. Нефедченко, О.І. & Козловська, Г.Б. (2023). *Робочий зошит до проведення практичних занять із дисципліни «Французька мова для початківців*»: для студ. усіх спец. денної форми навчання: у 2-х ч. Ч.2 Методична розробка. Суми : СумДУ.

25. **Алексахіна**, Т. Нефедченко, О.І., & Гладченко, О. Р. (2024). *Methodical instructions for practical lessons on the discipline «Foreign language» (to the textbook «Speakout pre-intermediate»)*. Суми : СумДУ.

26. **Алексахіна**, Т. (2018). *Збірник тестових завдань з французької мови для студентів усіх спеціальностей*. Суми: СумДУ.
<http://lib.sumdu.edu.ua/library/docs/rio/2015/m3888.docx>

27. **Алексахіна**, Т.О., Плохута, Т.М., Усенко, Н.М., & Нефедченко, О.І. (2020). Порівняльний аналіз фразеологічних одиниць із компонентом «назва квітки» в англійській, французькій та українській мовах. *Theoretical bases of philological research of modern literature: collective monograph*, International Science Group. Boston: Primedia eLaunch, 45-60.
<https://doi.org/10.46299/ISG.2020.MONO.PHILOL.III>

28. **Aleksakhina**, Т. (2020). Структурні типи французьких фразеологізмів із компонентом «назва квітки» у складі ідеографічної групи «біологічна істота». *Science, Trends and Perspectives: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 13-14 квітня*. Едмонтон, Канада, 522-525.

29. **Aleksakhina**, Т. (2023). French phraseologisms with the component «name of a flower» as a part of the ideographic group «man is a biological being». *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства: Матеріали десятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 27–28 квітня 2023 р.)* / уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 41–45.

30. **Aleksakhina**, Т., & Usenko, N.M. (2025). Phraseologisms Of The Ideographic Field «Flora». *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 1, 172-178 <https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-1-26>

31. Burenko, Т.М., & **Aleksakhina**, Т.О. (2022). Cognitive Pragmatic Characteristics of the Speech Act of Apology. *Закарпатські філологічні студії*, 19, 102-107. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.1.19>

32. **Алексахіна**, Т. О. (2025). Мультимедійні технології у формуванні іншомовної компетентності майбутніх учителів STEM-предметів. *International Scientific and Practical Conference «Global Challenges and Interdisciplinary Solutions: Science, Education, and Society in an Era of Change»*: Conference Proceedings (Stanford, USA, October 1, 2025). Stanford, USA: Golden Quill Publishing, 9-11.

33. **Aleksakhina**, Т. О. (2025). Integrating content-oriented foreign language communication in master's training: challenges and opportunities for non-philological

specialties. *Reimagining the Future: Collaborative Solutions for Global Problems: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference* (October 9-10, 2025). FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 11-12

34. **Aleksakhina, T. O.** (2025). About a model of foreign language training for master's students in non-philological specialties. *Modern Movement of Science: Proceedings of the 17th International Scientific and Practical Internet Conference* (October 16-17, 2025). FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 4-5.

35. **Aleksakhina, T. O.** (2025). Adaptive organization of foreign language training of masters in higher education institutions in the conditions of force majeure. *Вплив глобалізації на розвиток науки, освіти та суспільства: міжгалузеві перспективи: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Ізмаїл, 4 жовтня 2025 р.). Ізмаїл: ЦФЕНД, 21-22.

36. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Генеративний штучний інтелект як інструмент персоналізованого розвитку іншомовної професійної комунікації майбутніх ІТ-фахівців. *Наука, освіта і суспільство в умовах змін: виклики та інновації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (Кременчук, 10 жовтня 2025 р.). Кременчук: ЦФЕНД, 39-41

37. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Інформаційно-цифровий підхід у формуванні іншомовної компетентності: методологічні засади та освітні перспективи. *Інформаційні технології і автоматизація – 2025*. Матеріали XVIII міжнародної науково-практичної конференції. Одеса, 30-31 жовтня 2025 р. Одеса, Видавництво ОНТУ, 502-504.

38. **Алексахіна, Т. О.** (2025). Іншомовна компетентність як складова професійної компетентності сучасного фахівця у контексті цілей сталого розвитку. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: VI Міжнар. наук.-практ. конф.,* (10 жовтня 2025 р.) Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 537-539.

АНОТАЦІЯ

Алексахіна Т. О. Теорія і практика розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2026.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та наукове розв'язання проблеми розвитку іншомовної компетентності майбутніх економістів на другому (магістерському) рівні вищої освіти на засадах інформаційно-цифрового підходу. Описано теоретичні основи розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки у сучасних умовах цифровізації та глобалізації освіти, зокрема, уточнено сутність і структуру іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, інформаційно-цифровий підхід як провідний у системі методологічних підходів до іншомовної підготовки

майбутніх магістрів з економіки, обґрунтовано організаційно-педагогічну систему розвитку іншомовної компетентності іншомовної підготовки майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу. Встановлено практичні засади розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки на засадах інформаційно-цифрового підходу, зокрема, аргументовано важливість дотримання організаційних і педагогічних умов розвитку іншомовної компетентності майбутніх магістрів з економіки, модернізації змісту іншомовної підготовки, використання комунікативних, діяльнісних та інноваційних методів навчання разом із залученням різноманітних цифрових засобів, серед яких LMS-платформи та відповідні інструменти аналітики навчальних досягнень, мобільні застосунки, мультимедійні ресурси та технології III.

Ключові слова: іншомовна компетентність, магістри з економіки, інформаційно-цифровий підхід, цифрове освітнє середовище, мобільні застосунки, мультимедійні матеріали, штучний інтелект, професійна підготовка, професійна освіта.

ABSTRACT

Alexakhina T. Theory and Practice of Developing Foreign Language Competence in Future Economists at the Second (Master's) Level of Higher Education on the Basis of an Information-and-Digital Approach. A qualifying scholarly work (manuscript).

Dissertation submitted for the degree of Doctor of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 (Theory and Methods of Professional Education). Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. Sumy, 2026.

The dissertation provides a theoretical generalization and a scholarly solution to the problem of developing foreign-language competence among future master's-level economists on the basis of an information-and-digital approach. The relevance of the study is determined by the growing dependence of economic activity on international cooperation, participation in donor programs, investment attraction, project proposal writing, and reporting to international institutions, all of which require sustained professional work with foreign-language information and communication. In this preparation, a foreign language is treated not as an "additional" subject but as a working instrument for analysis, argumentation, and the presentation of economic decisions. Educational digitalization intensifies the requirement for systematicity: digital tools are effective when aligned with explicit outcomes, a coherent logic of competence development, and transparent diagnostics, rather than being used in fragmented ways.

Chapter 1 analyzes the state of research, clarifies the regulatory and legal foundations of foreign-language training for future master's-level economists, and characterizes the university's digital learning environment as the basis for competence development. A research thesaurus is developed by systematizing key definitions and their interrelations. Regulatory requirements are examined through level descriptors and the competence-based approach, which reveals high expected outcomes linked to academic mobility and professional interaction, alongside a gap between these normative benchmarks and actual higher education practices. The chapter also

specifies the digital learning environment as an integrated space that ensures access to authentic materials, interaction and collaboration, evidence accumulation of learning achievements, and transparent assessment, and it substantiates a logic for selecting digital resources that prioritizes safety, ethical compliance, pedagogical appropriateness, and adaptability to Ukrainian higher education.

Chapter 2 substantiates the theoretical foundations for developing foreign-language competence in the context of educational digitalization and globalization. The essence and structure of foreign-language competence in future master's-level economists are clarified, the information-and-digital approach is positioned within the system of methodological approaches, and an organizational and pedagogical system for competence development is theoretically substantiated. Foreign-language competence is defined as the ability to use a foreign language effectively for professional, academic, and intercultural communication, grounded in linguistic, sociocultural, discourse, pragmatic, communicative, and reflective knowledge, skills, and capacities, and supported by a stable orientation toward self-development. This definition shifts emphasis from “knowledge about the language” to activity-based performance. The structure of competence is substantiated as a multi-component construct in which language resources, communicative and discursive skills, intercultural sensitivity, strategic speech behavior, and self-regulation and reflection interact. The developed organizational and pedagogical system is presented through interconnected target, content, organizational-and-activity, and monitoring-and-analytical subsystems, which jointly define outcome benchmarks, select professionally relevant genres and task types, specify methods and digital tools, and provide criteria, indicators, diagnostic procedures, and analysis of outcome dynamics. The model's theoretical value is demonstrated through implementation mechanisms that connect foreign-language competence with professional competence and can be designed and empirically tested within Ukrainian higher education.

Chapter 3 substantiates the practical implementation of the system by modernizing content through professionally relevant genres and situations and shifting from topic-based coverage to genre- and activity-based engagement. Grammar and vocabulary are treated as resources for completing tasks that require synthesizing information, explaining data, justifying decisions, and structuring project proposals. Instruction integrates communicative and activity-based methods, including case analysis, project work, discussion and presentation formats, and collaborative writing with peer review, supported by an LMS, mobile applications, and multimedia resources. AI tools are incorporated to provide pedagogically guided support and feedback, with task design that maintains academic integrity and prevents the substitution of learners' work with ready-made solutions.

Chapter 4 substantiates an author-designed diagnostic system and evaluates its effectiveness through a pedagogical experiment conducted in 2022–2025. The diagnostic framework operationalizes competence via nine indicators (P1–P9) covering accuracy and terminological precision, interaction, pragmatic and intercultural appropriateness, selection of language resources for professional tasks, genre-and-discourse organization, coherence, and self-analysis of performance. Levels

are determined on a standardized 0–20 scale and interpreted into four levels to enable comparability across indicators and between pre- and post-testing within the control and experimental groups. The experiment involved 536 participants (272 in the experimental group; 264 in the control group) and was conducted across the baseline, formative, and final stages. Statistical analysis shows positive dynamics after the formative intervention and more stable, more pronounced gains in the experimental group, especially on indicators that reflect productive professional actions, including academic and business writing, genre-and-discourse organization, and reflective control of language quality, alongside structural shifts from lower to advanced and high levels.

Keywords: foreign language competence, master's-level economists, information-and-digital approach, digital learning environment, mobile applications, multimedia materials, artificial intelligence, professional training, professional education.